

Abstrakt

Východiska: Jedinci s poruchami způsobenými užíváním návykových látek jsou náchylní k nízké zdravotní gramotnosti v důsledku rizikových faktorů souvisejících s jejich osobními a socioekonomickými charakteristikami. Současné znalosti jsou omezené, pokud jde o pochopení, zda nízká zdravotní gramotnost přispívá k nepříznivým zdravotním výsledkům a zda ovlivňuje chování související s užíváním návykových látek v této populaci.

Design: Průzkumná průřezová studie s využitím dotazníkového šetření.

Cíle: Zkoumat mnohorozměrnou zdravotní gramotnost a její koreláty u pacientů léčených v rezidenčních programech léčby závislostí a zkoumat zdravotní gramotnost jako prediktor subjektivních zdravotních ukazatelů a kvality života.

Nastavení: Rezidenční programy léčby závislostí (tj. detoxikační jednotky, ústavní péče, terapeutické komunity) v České republice.

Participanti: Byly analyzovány údaje 613 pacientů léčených v rezidenčních programech léčby závislostí pro poruchy duševní a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek (F10-F19, MKN-10).

Metody měření: Zdravotní gramotnost byla měřena pomocí české verze European Health Literacy Survey Questionnaire (HLS-EU-Q47). Byly shromážděny údaje o socioekonomických charakteristikách účastníků, subjektivních zdravotních ukazatelích a kvalitě života, chování souvisejícím s užíváním návykových látek a zkušenostech s léčbou. Jednoduchá lineární regrese byla použita k odhadu zdravotní gramotnosti a jejích korelátů. Hierarchická logistická regrese byla použita k identifikaci přímého vlivu zdravotní gramotnosti na subjektivní zdravotní ukazatele a kvalitu života po úpravě o relevantní proměnné.

Výsledky: Průměrné skóre bylo 34.7 ± 6.7 z 50 v HLS-EU-Q47. Prevalence omezené/nízké zdravotní gramotnosti byla 40,5%. Zdravotní gramotnost byla spojena s formálním zdravotním vzděláváním, čistým příjmem domácnosti, podmínkami bydlení, zaměstnaneckým statutem a různými vzorci užívání alkoholu. Zdravotní gramotnost byla v adjustované analýze spojena se subjektivním celkovým zdravotním stavem, duševním zdravím a kvalitou života. Nebyl zjištěn žádný vztah mezi zdravotní gramotností a dalšími proměnnými týkajícími se užívání návykových látek a zkušeností s léčbou.

Závěry: Mnoho pacientů léčených v rezidenčních programech léčby závislostí může mít potíže s orientací ve zdravotnickém systému a s řízením sebepéče k udržení si a zlepšení zdraví. Zvýšení zdravotní gramotnosti by mělo postupně zlepšit jejich celkový zdravotní stav, stav duševního zdraví a kvalitu života. Zdá se, že chování související s užíváním návykových látek nehraje významnou roli ve zdravotní gramotnosti této populace.

Klíčová slova: Zdravotní gramotnost – HLS-EU-Q47 – Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek – Závislost na alkoholu – Závislost na návykových látkách – Rezidenční adiktologické služby